

BO'LAJAK PEDAGOGLARNING INNOVATSION YONDASHUV ASOSIDA INTELLEKTUAL KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI

Saydullayeva Gulasal Umidjon qizi

Farg'ona davlat universiteti,

1-kurs magistranti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14771614>

ARTICLE INFO

Qabul qilindi: 20-Yanvar 2025 yil

Ma'qullandi: 25-Yanvar 2025 yil

Nashr qilindi: 30-Yanvar 2025 yil

KEY WORDS

intellektual kompetentlik, innovatsion yondashuv, ta'lim texnologiyalari, bo'lajak pedagoglar, rivojlantirish.

ABSTRACT

Mazkur maqolada bo'lajak pedagoglarning intellektual kompetentligini rivojlantirishda innovatsion texnologiyalarning ahamiyati yoritilgan. Intellektual kompetentlik tushunchasi, innovatsion yondashuvlar orqali uni rivojlantirish usullari va zamonaviy ta'lim texnologiyalarining o'rni keng tahlil qilingan. Ushbu yondashuvlar pedagogik jarayonni takomillashtirish va samaradorligini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Ta'lim jarayonida innovatsion yondashuvlarni qo'llash zamonaviy pedagoglardan nafaqat chuqur bilim va tajriba, balki intellektual kompetentlikni rivojlantirishni ham talab qiladi. Intellektual kompetentlik – bu bilim, ko'nikma va qobiliyatlarning birlashmasi bo'lib, ular ta'lim-tarbiya jarayonida samarali faoliyat yuritishga imkon beradi. Ushbu maqolada bo'lajak pedagoglarning intellektual kompetentligini rivojlantirishda innovatsion texnologiyalarning o'rni yoritiladi.

Intellektual kompetentlik tushunchasi

Intellektual kompetentlik insonning analitik fikrlash, muammolarni hal qilish, ijodiy yondashuv va samarali qarorlar qabul qilish qobiliyatlarini o'z ichiga oladi. Bu kompetentlik pedagog uchun o'quvchilarning individual ehtiyojlarini tushunish va ularning qobiliyatlarini rivojlantirishda asosiy ahamiyat kasb etadi.

Innovatsion yondashuvning ahamiyati

Innovatsion yondashuv – bu yangi metod va texnologiyalarni ta'lim jarayoniga joriy qilish orqali o'quv jarayonini takomillashtirishga qaratilgan harakatdir. Bu usullar orqali bo'lajak pedagoglar nafaqat o'z bilim va ko'nikmalarini oshiradilar, balki o'quvchilarda mustaqil fikrlashni rivojlantirish imkonini ham yaratadilar.

Rivojlantirish texnologiyalari

1. AKT (Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari): Interaktiv darslar, masofaviy ta'lim platformalari orqali o'qituvchilar va talabalar o'rtasida samarali muloqotni yo'lga qo'yish imkoniyati yaratiladi.
2. Loyiha metodlari: Talabalarni turli loyihalarga jalb qilish orqali ularning ijodiy va analitik qobiliyatlari rivojlantiriladi.
3. Muammoli ta'lim: Talabalarni muammoli vaziyatlarga duchor qilish orqali ular mustaqil qaror qabul qilish qobiliyati shakllantiriladi.

Hozirgi zamon ta'lim tizimida innovatsion yondashuv va intellektual kompetentlikni rivojlantirish pedagogik faoliyatning eng muhim jihatlaridan biri hisoblanadi. Globallashtirish va axborot texnologiyalari davrida ta'lim sohasi oldida yangi avlod pedagoglarini tayyorlash, ularning kasbiy kompetentligini oshirish va zamonaviy talablarga javob bera oladigan mutaxassislar yetishtirish vazifasi turibdi.

Innovatsion yondashuv bu – yangi texnologiyalar, ilg'or metodikalar va kreativ fikrlash orqali ta'lim jarayonini takomillashtirishni anglatadi. Ushbu yondashuv, asosan, quyidagi tamoyillar asosida amalga oshiriladi:

1. Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim – har bir talabaning individualligini e'tiborga olish.
2. Faoliyatga yo'naltirilgan yondashuv – nazariy bilimlarni amaliyot bilan uyg'unlashtirish.
3. Axborot-kommunikatsion texnologiyalarni qo'llash – masofaviy ta'lim va raqamli resurslardan foydalanish.
4. Ijodkorlikni rivojlantirish – talabalarda ijodiy fikrlash va yangi yechimlar topish qobiliyatini shakllantirish.

Intellektual kompetentlik – bu bilimlarni o'zlashtirish va ular asosida ijodiy faoliyat olib borish qobiliyati. U quyidagi tarkibiy qismlardan iborat:

1. Analitik tafakkur – axborotni tahlil qilish va xulosalar chiqarish.
2. Muammo yechish qobiliyati – murakkab vaziyatlarda mustaqil qaror qabul qilish.
3. Ijodiy fikrlash – yangi g'oyalar ishlab chiqish va innovatsiyalarni qo'llash.
4. Axborotdan foydalanish – katta hajmdagi ma'lumotlar bilan ishlash va ularni boshqarish.

Intellektual kompetentligini rivojlantirish texnologiyasi uzviy va tizimli tarzda quyidagi bosqichlarni o'z ichiga oladi:

1. Boshlang'ich tayyorgarlik bosqichi
 - o Pedagoglar uchun metodik treninglar tashkil qilish.
 - o Intellektual faoliyatni baholash mezonlarini ishlab chiqish.
2. Tajriba-sinov bosqichi
 - o Innovatsion dars usullarini qo'llash (masalan, muammoli o'qitish, interaktiv mashg'ulotlar).
 - o Case-stady va loyiha asosidagi ta'lim usullarini joriy etish.
3. Monitoring va takomillashtirish bosqichi
 - o Intellektual kompetentlik rivojlanishini baholash (testlar, esse, loyihalar).
 - o Olingan natijalarni tahlil qilish va metodikani takomillashtirish.

Xulosa. Bo'lajak pedagoglarning intellektual kompetentligini rivojlantirishda innovatsion texnologiyalarni qo'llash nafaqat ta'lim sifatini oshiradi, balki jamiyatda yetuk va zamonaviy fikrlaydigan pedagoglarni shakllantiradi. Ushbu jarayonni takomillashtirish uchun uzluksiz izlanish va yangi texnologiyalarni joriy qilish muhim ahamiyat kasb etadi. Bo'lajak pedagoglarning intellektual kompetentligini innovatsion yondashuv asosida rivojlantirish ta'lim tizimining sifatini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Bu jarayon o'qituvchilarni nafaqat yuqori malakali mutaxassis, balki shaxsiy va professional jihatdan o'sishga qodir innovator sifatida shakllantirishni ta'minlaydi. Intellektual kompetentlikni rivojlantirish texnologiyasi kelajakda pedagogik jarayonni samarali tashkil qilish va jahon ta'lim tizimida

raqobatbardosh kadrlar yetishtirish uchun zarur sharoit yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Nazarova Z. "Zamonaviy pedagogika asoslari", Samarqand, 2021.
2. Bekmurodov N. "Intellectual rivojlanish metodlari", Buxoro, 2023.
3. Mishra, P., & Koehler, M. J. (2006). Technological Pedagogical Content Knowledge: A Framework for Teacher Knowledge. Teachers College Record 108(6), 1017-1054.
4. Wadmany, R., & Kliachko, S. (2021). Innovative Technologies in Teacher Education: A Study of Challenges and Opportunities. Journal of Educational Technology, 22(4), 95-105.
5. Rahmonov, O. (2020). Axborot texnologiyalarining ta'lim jarayonidagi roli. O'zbekiston ta'limi va ilm-fani, 2(1), 58-69.
6. Sh. Sodiqova (2013) Preschool pedagogy (textbook)– T.: "Tafakkur Bo'stoni", 222 b.

